

Ягоднікова В. В., Чешенко О. І. Шляхи реалізації інноваційних стратегій виховання нової школи в Одеському регіоні // Наша школа. – 2014. – № 4. – С. 61-67.

УДК 371.132.72+ 37.013 +37.037

В. В. ЯГОДНІКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент, професор Міжнародної кадрової академії, директор Одеського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом, доцент кафедри психолого-педагогічної та суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів

О. І. ЧЕШЕНКО,

методист науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри психолого-педагогічної та суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів, регіональний координатор Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ВИХОВАННЯ НОВОЇ ШКОЛИ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анотація. В статті розкриті науково-методичні засади духовно – морального виховання, здоров'язбереження, інновації у вихованні як інноваційних стратегій виховання нової школи та визначені і схарактеризовані шляхи їх реалізації.

Ключові слова: інноваційні стратегії виховання, морально-духовне виховання, здоров'язбережувальне середовище, інноваційність, інновації у вихованні, шляхи реформування виховання.

Постановка проблеми. Сьогодення ставить на порядок денний надзвичайно важливе і невідкладне завдання – **виховання нового покоління**, здатного не тільки досягнути загальнолюдський зміст сутності існування людини, а й творчо вирішувати їх згідно з духом свого часу. **Сучасне виховання** має відігравати *випереджальну роль* у розбудові соборної, демократичної унітарної України, у якій вільно та дружно житимуть люди усіх національностей, різних релігійних переконань та політичних поглядів. Воно *має базуватись на кращих здобутках* національної культури, вітчизняної та світової педагогіки, на підґрунті творчого поєднання філософських ідей народної педагогіки та філософсько-дидактична спадщина видатних вітчизняних педагогів, новітнього педагогічного досвіду, *сприяти припиненню* соціальної деградації, *стимулювати* самоорганізацію та особисту відповідальність людей *бути гарантом* громадянського миру і злагоди в суспільстві, *вчити покоління, що зростає*, розбудовувати демократичну державу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми присвячено багато досліджень і наукових праць. Соціально-філософські основи інноваційних змін у вітчизняній освіті та вихованні висвітлені в наукових працях І.Беха, О. Вишневського, І. Зязюна, В. Кременя, О. Остапчука, Л. Онищука, О. Сухомлинської, та ін..

Теоретичні аспекти педагогічної інноватики, класифікація нововведень, особливості інноваційної діяльності в системі освіти, характеристика і структура інноваційного процесу досліджено в працях Д. Алфімова, І. Богданової, І. Даниленко, М. Кларина, В. Паламарчука, О. Пехоти, І. Підласого, О. Попова, М. Поташника, В. Уруського, О. Хомерики, А.Хуторського, Н.Юсуфбекової та ін.

Особливості інноваційних педагогічних технологій та їх виховний аспект є предметом наукового пошуку Т. Дем'янюка, І. Дичківської, О. Кіяшко, Л. Рощупкіної, В. Сафуліна, В. Стельмашенко та ін.

Зважаючи на достатній доробок науковців з проблеми інноваційних змін в освіті, поза увагою залишається проблема інноваційних стратегій виховання. Тому, **метою статті** є визначити та схарактеризувати сучасні шляхи реалізації інноваційних стратегій виховання нової школи.

Виклад основного матеріалу

Базуючись на сучасних дослідженнях у педагогіці, нормативних документах про освіту, педагогами Одеського регіону означено виконання надзвичайно важливої *місії освітян* – очолити виховання людини громадянського суспільства, знайти дієві шляхи реформування виховання у нашому регіоні щодо забезпечення та створення необхідних умов всебічного й гармонійного розвитку особистості, орієнтованої на найдосконаліші соціокультурні стандарти і всезагальнолюдські цінності та виміри для життя в нових економічних умовах.

У **Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року** [6] визначено, що:

- ◆ пріоритетом *державної гуманітарної політики* є **національне виховання**;
- ◆ одним із *стратегічних напрямів розвитку освіти* є – забезпечення **національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді**.

Удосконалення освітньо-виховного процесу має розглядатися в контексті *гуманістичної парадигми виховання* – **ставлення до людини** згідно ст. 3 **Конституції України**, як до найвищої цінності, переорієнтації на особистісну спрямованість, створення умов, які забезпечують входження в соціум, усвідомлення принципів і цінностей суспільного життя.

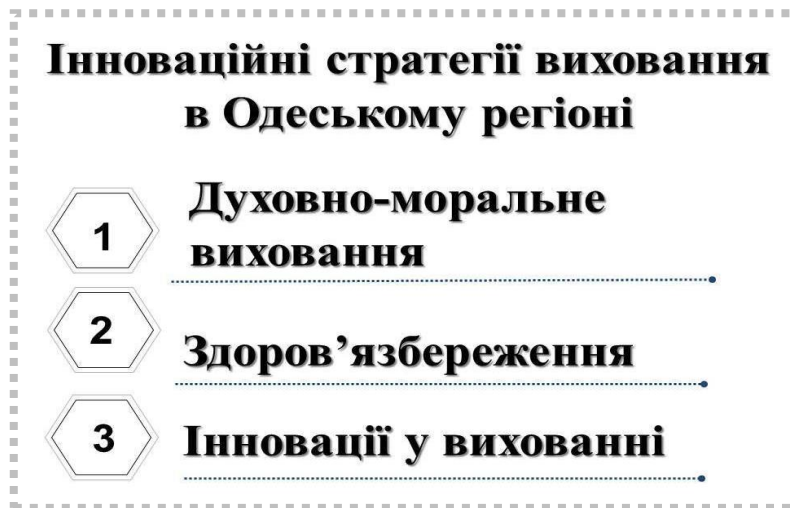
Означено основні *шляхи реформування виховання в Одеському регіоні*:

- **реформування** змісту виховання, що базується на сучасних наукових підходах і педагогічному новаторстві, застосуванні інновацій з урахуванням особливостей і потреб сучасної освіти, наповнення його культурно-історичними надбаннями Українського народу;
- **впровадження нових** підходів, виховних систем, технологій, форм і методів виховання, які відповідали б потребам розвитку особистості, сприяли розкриттю її талантів, удосконаленню духовно-емоційних, розумових і фізичних здібностей, поведінки особистості, досягненню соціальної зрілості та індивідуального зростання;
- розроблення **теоретико-методологічних аспектів** національної системи виховання з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду, регіональних особливостей;
- **об'єднання зусиль** державних і громадських інституцій у вихованні молоді, сприяння діяльності дитячих та юнацьких організацій;
- розвиток різноманітних **дитячих і молодіжних об'єднань** за інтересами, позашкільних освітньо-виховних закладів;
- організація **родинного виховання і освіти** як важливої ланки педагогічного всеобучу батьків;

- **докорінні зміни** в підготовці і перепідготовці педагогічних кадрів для здійснення національного виховання.

Робота ця складна, але від зусиль, підтримки всього суспільства і швидкості реалізації інноваційних стратегій виховання залежить підвищення ефективності *системи національного виховання*, подолання наявних проблем та протистояння деструктивним тенденціям в організації виховного процесу. При цьому важливо *врахувати*: нову стартову структуру суспільства, регіональні, національні, релігійні та інші особливості середовища. Ця діяльність уже здійснюється в Одеському регіоні, і тому *надважливо* постійно підтримувати творчі сили і кращий досвід національного **виховання**.

Зважаючи на те, що нові умови життя у XXI столітті зумовлюють потребу у вихованні нового покоління, в Одеській області на зібранні творчої педагогічної еліти обрано *вектор руху* – визначені **інноваційні стратегії виховання нової школи в Одеському регіоні, це: духовно-моральне виховання, здоров'язбереження, інновації у вихованні**.

Розглянемо шляхи реалізації визначених інноваційних стратегій виховання.

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

Головною метою морального виховання на сучасному етапі є цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, *що включає загальнолюдські якості* – гуманність, працелюбність, чесність, правдивість, дисциплінованість, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. На цій основі формуються *особистісні риси людини* – національна самосвідомість, розвинена духовність, моральна, художньо-естетична, правова, трудова, фізична, екологічна культури, розвиток та удосконалення індивідуальних здібностей і таланту.

Український академік І. Д. Бех наголошує, що «на зміну володіння підростаючою особистістю моральними якостями чи властивостями на виховну сцену має вийти **духовна здібність**», яка на думку науковця є єдністю «певного етичного знання (поняття) і способу, за допомогою якого воно набуває особистісного смислу» [1, с. 13].

Структура духовно-морального виховання визначається його основними завданнями і включає в себе *формування внутрішнього психічного розвитку дитини* – свідомості, почуттів, волі, поведінки.

Сучасне виховання має сприяти духовно-моральній досконалості підростаючого покоління, відродженню духовних ідеалів українського народу, національної культури, зупиненню соціальної деградації, стимулом пробудження високих моральних якостей, запорукою громадянського миру і злагоди в суспільстві, що вимагає оновлення виховного процесу, застосування інновацій.

У вітчизняній педагогіці є чимало досліджень, в яких аналізуються **шляхи виховання духовних цінностей молоді людини**. Це й історичні джерела, до яких належать «Повчання дітям» Володимира Мономаха, філософські вчення Г.Сковороди, філософські вчення вихованців Києво-Могилянської академії, твори геніальних педагогів К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, а також і сучасні напрацювання відомих українських науковців і педагогів, зокрема: «Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи» (І. Бех, Н. Ганнусенко, К. Чорна), «Концепція формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей» (О. Сухомлинська) [11], «Методологічні засади до визначення напрямків і стратегій виховного процесу» (І. Бех, М. Боришевський, І. Зязюн, О. Пархоменко, О. Сухомлинська та інші).

Пріоритетними напрямками духовно-морального реформування виховання в нашому суспільстві є:

- ✓ **утвердження принципів** загальнолюдської моралі – правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродійностей;
- ✓ **прищеплення відповідального ставлення** до сім'ї, родини, **шанобливого ставлення** до народу і держави, культури, звичаїв, традицій усіх народів, які населяють Україну, адекватного ставлення до культурних надбань людства;
- ✓ **виховання духовної культури** особистості, засвоєння нею *моральних цінностей*; створення умов для вибору своєї світоглядної позиції;
- ✓ **формування самосвідомості людини** та її загальнолюдських якостей, ставлення *до себе та інших як цінності*, тобто виступатиме власне духовною особистістю і для себе, і для інших, глибокого усвідомлення взаємозв'язку між **ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю**.

Цілям духовно-морального становлення підростаючого покоління в атмосфері гуманності та особистісного підходу до **Дитини** служать **ідеї «Маніфесту гуманної педагогіки»** (2011) [5], які закликають нас до єднання і співробітництва в оздоровленні та оновленні *освітнього світу*, щоб **кожна Дитина** виховувалась Людиною Благородною та Великодушною, розвивалась духовно і морально, оволодівала знаннями, що розширюють її свідомість і ведуть до творчості та творення блага, вчилась виражати, берегти та стверджувати в житті свою вільну волю, любила Батьківщину, цінувала та бережно ставилася до багатівкової культури свого народу і людства.

Як свідчать наукові дослідження з проблем духовно-морального виховання та новітній практичний досвід творчих педагогів, навчальних закладів Одещини найбільш **ефективними шляхами** вирішення *проблем духовно-морального виховання учнів* є:

І. Перехід освіти на новий гуманістично-інноваційний тип, гуманізація і демократизація навчально-виховного процесу, переорієнтація педагогічної ідеології на гуманістичні цінності та виміри; єдність загальнолюдського і національного на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських

цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини. Розбудова *інноваційного виховного середовища* загальноосвітнього навчального закладу [17]. Впровадження *технологій, програм, проектів, факультативів*, змістове наповнення яких передбачає сприяння формуванню духовно-моральної, життєво компетентної *особистості*, формуванню загальнолюдських якостей, відданості загальнолюдським моральним цінностям і ставлень особистості до себе і людей, суспільства і держави, природи і здоров'я, праці та мистецтва, *яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал*.

II. Розроблення інваріантних моделей виховної системи навчального закладу, в основу якої покладатиметься *принцип пріоритетності людини* [2; 3; 12]. Розроблення *змісту* виховання з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей виховання та навчання, спрямованого на удосконалення здібностей та поведінки особистості, досягнення нею соціальної зрілості та індивідуального зростання, на засадах педагогічної ідеології перебудови сучасної школи:

- ✓ ідеї гуманізації та демократизації шкільного життя;
- ✓ центрування виховання на особистості дитини як суб'єкта виховання;
- ✓ розвиток її внутрішнього «Я»;
- ✓ зростання духовних можливостей дитини;
- ✓ виховання людини високої духовності та чистої моралі, сприяння формуванню гармонійної життєстійкої, життєздатної і життєтворчої, соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності.

III. Міжсекторальне співробітництво всіх сфер суспільства, діяльність яких прямо чи опосередковано впливає на *формування духовно-моральної культури молоді*. **Соціалізація підростаючого покоління**. Об'єднання, координація державно-приватно-суспільного партнерства і співробітництва з метою узгодження та об'єднання дій щодо оздоровлення, оновлення й упорядкування безпечного навколишнього середовища (предметно-просторового, інформаційно-комунікативного, креативно-діяльнісного) сприятливого до дитини [15], для набуття нею **соціального досвіду**, в якому вона *досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання*, сприяє формуванню у молоді потреби та уміння жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ

Здоров'язбереження як вектор інноваційної стратегія виховання обумовлюється тим, що сучасна система освіти стає *пріоритетним напрямом реалізації державної політики* щодо зміцнення і збереження здоров'я підростаючого покоління, створення здоров'язбережувального середовища.

Реалізація ідеї здоров'язбережувальної освіти передбачає:

- ✓ забезпечення **здорового способу життя** для всіх суб'єктів навчально-виховного процесу шляхом створення *середовища*, яке сприяє зміцненню

здоров'я; встановлення домінуючої світоглядної установки на пріоритетну цінність здоров'я;

✓ **інтеграцію культури здоров'я** в усі чинники щоденного життя навчального закладу;

✓ **гуманізацію і демократизацію** навчально-виховного процесу, єдність загальнолюдського і національного;

✓ природовідповідності, комплексного, системного, компетентнісного підходу до збереження, зміцнення, відновлення **здоров'я та профілактики** захворювань;

✓ **співробітництво, співтворчість** суб'єктів навчально-виховного процесу; міжсекторальне співробітництво усіх сфер суспільства, діяльність яких прямо чи опосередковано впливає на здоров'я;

✓ **системність** (взаємодія всіх елементів щодо забезпечення функцій усієї системи).

Для оздоровлення та оновлення **освітнього світу дитини** рекомендуємо наступні *«Основні аспекти здоров'язбережувальної роботи у середовищі навчального закладу»*, які стануть своєрідним **орієнтиром** у здійсненні практичних кроків щодо вирішення проблем здоров'я покоління, що зростає. Це:

I. Здоров'язбережувальна інфраструктура навчального закладу (*матеріальне, навчальне, навчально-методичне та кадрове забезпечення*).

II. Організація режиму дня під час перебування дітей в освітньому закладі.

III. Організація збалансованого харчування.

IV. Раціональна організація навчально-виховного процесу:

- Дотримання рухового режиму.
- Просвітницько-виховна робота з вихованцями та учнями.
- Превентивне виховання. Профілактика негативних проявів.
- Психопрофілактична робота.
- Фізкультурно-оздоровча робота.
- Введення системи загартування.
- Робота із статевого виховання.
- Валеологічний моніторинг.

VI. Робота з батьками.

VII. Науково-методичний супровід. Інформаційно-просвітницька робота.

VIII. Об'єднання та координація зусиль, співпраця, співдіяльність та взаємозв'язок.

Як свідчать наукові дослідження з проблем здоров'язбереження, міжнародний досвід та досвід участі України у проекті *«Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю»*, передовий практичний досвід навчальних закладів *Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю Одещини* [14], [15] ефективними механізмами вирішення проблем збереження здоров'я вихованців та учнів є:

I. *Впровадження сучасних здоров'язбережувальних технологій* в навчальному середовищі, національних та міжнародних **програм, проектів** щодо формування навичок безпечного і здорового способу життя, введення окремого навчального предмета *«Основи здоров'я»*, факультативів.

II. *Розвиток та розбудова навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю»* – школи життєтворчості, самореалізації особистості, толерантності,

радості, пріоритетом яких є здоров'я та життя дитини, впровадження ефективних технологій з формування у дітей та молоді духовної культури, культури здоров'я, позитивної мотивації на безпечний спосіб життя, профілактики тютюнокуріння, алкоголізму, захворюванню на ВІЛ-інфекцію/СНІД та інші небезпечні хвороби, вживання наркотичних речовин серед дітей та учнівської молоді; подальший розвиток **Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю**, обласних, районних, міських мереж навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю» [3; 14; 15].

III. Міжсекторальне співробітництво всіх сфер суспільства, діяльність яких прямо чи опосередковано впливає на здоров'я підростаючого покоління, для забезпечення *фізичного, психічного і соціального благополуччя дітей*. Об'єднання, формування, координація державно-приватно-суспільного **партнерства** з метою узгодження та об'єднання дій щодо оздоровлення й упорядкування безпечного *навколишнього середовища* сприятливого до дитини (з опорою на місцеві ресурси). Розбудова дієвого *об'єднання культури здоров'я «влада + навчальний заклад + сім'я + громада» на засадах партнерства як важливого фактора збереження здоров'я дітей та молоді у соціумі* [15].

ІННОВАЦІЇ У ВИХОВАННІ

Людство вступає в новий, інноваційний тип прогресу. Відбувається швидка зміна ідей, знань, технологій. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Прагнення до змін, зняття певних обмежень на інноваційну діяльність послужили *створенню нової педагогіки*, характерною ознакою якої є **інноваційність** – *здатність до оновлення, відкритість новому*. Тому ще один вектор інноваційної стратегії виховання є *інновації у вихованні*.

Сучасна філософія освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, її реформування вимагають принципово нових наукових досліджень, обґрунтованого та послідовного *запровадження передових науково-педагогічних технологій, раціональних і ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності в освіті*, яку визначено одним із *стратегічних напрямів державної політики у сфері освіти*.

Модернізація вітчизняної освіти покликана зробити *процес виховання* відповідним до вимог теперішнього часу. Потреба в **інноваціях у вихованні** у сучасних умовах реформування освіти **спричинена певними обставинами** щодо реалізації *стратегічних напрямів державної політики у сфері освіти, нових концептуальних ідей та поглядів розвитку освіти, методологічної переорієнтації процесу виховання*, а саме:

◆ **Виконання соціального замовлення** сучасного етапу розбудови нашої держави – *сприяння формуванню особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі, що потребує постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального, компетентнісного підходу до виховання особистості, нових технологій виховання, удосконалення здібностей*

та поведінки особистості, досягнення соціальної зрілості та індивідуального зростання.

◆ **Докорінні зміни державної політики** у сфері освіти, стратегія її реформування *спрямовуються* на підвищення якості й конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у європейський освітній простір, *зміни методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах, забезпечення національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді, побудови ефективної системи національного виховання.*

◆ **Досягнення та розробки сучасних наук про людину:** філософії, психології, педагогіки, соціології, фізіології, соціоніки, медицини та інше. Суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків, інновацій у вихованні, готовність педагога до створення та застосування інновацій у виховний процес.

◆ **Змінився характер** ставлення педагогів до засвоєння і застосування **педагогічних виховних нововведень**. Сьогодні інноваційна виховна діяльність набуває *дослідницько-пошукового характеру*: заступники директорів з виховної роботи, класні керівники, педагоги обирають нові виховні програми, проекти, використовують нові прийоми і засоби педагогічної виховної діяльності

Інновації у вихованні становлять:

▶ *інноваційна діяльність*, сутність якої полягає в оновленні виховного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему виховання;

▶ *інновації у змісті* виховання, виховних системах, виховних технологіях, організаційних структурах шкільного виховання;

▶ *система управління* виховним процесом, діяльності та відносинах між суб'єктами виховання;

▶ *додаткова освіта; співробітництво* з батьками, громадськістю тощо.

Впровадження інновацій у виховання в шкільну практику потребує забезпечення **організаційно-методичного супроводу** формування інноваційної спрямованості виховного процесу, спрямованої на *розвиток творчого потенціалу педагогів, нової генерації вчителів, керівників*, здатних до творчого пошуку та постійного зростання фахового рівня.

Загальноосвітні навчальні заклади Одеської області сьогодні перебувають на стадії інтенсивного розвитку, моделювання, пошуку оптимальних шляхів методичного забезпечення та ефективного впровадження педагогічних інновацій у вихованні, інноваційних виховних систем навчального закладу, класу, системи управління інноваційною виховною діяльністю, інноваційних технологій, програм, спрямованих на *оновлення теорії та практики виховання, удосконалення виховного процесу* [2; 12].

Як свідчать наукові дослідження з проблем *інновацій у вихованні* та передовий практичний досвід творчих педагогів, навчальних закладів Одещини найбільш **ефективними шляхами** вирішення проблеми *інновацій у вихованні* є:

◆ **Створення ефективної системи методологічного, науково-методичного супроводження модернізації та забезпечення національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді**, прогнозуванні тенденцій *розбудови ефективної*

інноваційної системи виховання з використанням результатів моніторингових досліджень; генеруванні інноваційних виховних ідей, їх визначенні, відборі та забезпеченні впровадження; формуванні відкритої інформаційно-аналітичної бази виховних новацій;

◆ **Підвищення виховної функції** навчальних закладів, цілеспрямованого процесу часткових змін у виховному процесі, що призводить до модифікацій мети, змісту, методів, форм виховання, адаптації навчально-виховного процесу до нових вимог [2, 12];

◆ **Сприяння творчим педагогічним пошукам** інноваційних гуманістичних педагогічних систем виховної діяльності навчального закладу, класу; створення, поширення та використання нового передового педагогічного досвіду з проблем виховання для підвищення результативності освітньо-виховної діяльності, якісно кращого задоволення суспільних потреб;

◆ **Стимулювання інноваційного стилю** професійної педагогічної діяльності та розвитку творчого потенціалу педагогів, заступників директорів з виховної роботи, класних керівників, вихователів у розбудові цілісної, педагогічно доцільної системи виховання [18; 19];

◆ **Підвищення ефективності та якості** навчально-виховного процесу шляхом **впровадження та поширення** у масовий досвід авторських моделей, систем виховної діяльності, творчих педагогічних програм виховання [2; 12];

◆ **Формування інформаційно-аналітичного банку передового педагогічного досвіду з проблем виховання**, даних про авторські моделі, системи виховної діяльності, творчі педагогічні програми виховання; інформаційно-методичні матеріали переможців, учасників конкурсів, обласних Ярмарок педагогічних ідей та технологій;

◆ **Організація та здійснення науково-методичного супроводу** впровадження інновацій у вихованні в системі навчальних закладів Одещини;

◆ **Привернення уваги батьків, громадськості, органів влади** та залучення їх до співпраці у вирішенні проблем виховання, гармонізації виховного середовища та життєвого простору кожної дитини, реалізації головного принципу модернізації сучасного навчального закладу «Школи майбутнього – школи духовності, інтелекту, здоров'я, радості» [3].

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ВИХОВАННЯ

Реалізація інноваційних стратегій виховання нової школи в Одеському регіоні є об'єктивною закономірністю виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – сприяння формуванню особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі.

Наукові дослідження з проблем *інновацій у вихованні* та передовий практичний досвід творчих освітян Одещини свідчить, що прискорення подолання наявних проблем та протистояння деструктивним тенденціям в організації виховного процесу **потребує:**

1) постійного пошуку, розроблення новаційного змісту виховання, нових технологій, організаційних форм, індивідуального, компетентнісного підходу до

виховання особистості, з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей виховання та навчання, спрямованого на удосконалення здібностей та поведінки особистості, досягнення нею соціальної зрілості та індивідуального зростання;

2) розвитку творчого потенціалу педагогів, нової генерації вчителів, керівників, здатних до творчого пошуку та постійного зростання фахового рівня;

3) об'єднання зусиль, підтримку всіх сфер суспільства, діяльність яких прямо чи опосередковано впливає на виховання підростаючого покоління;

4) створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти.

Для реалізації *обраного вектору руху в Одеському регіоні* – інноваційних стратегій виховання нової школи в **практику виховної діяльності** району, міста, загальноосвітнього навчального закладу доцільним буде проведення **стратегічного планування SWOT – аналізу**, що дозволить виявленню *внутрішніх і зовнішніх чинників*, сприяючих їх досягненню або що ускладнюють його. Усі чинники діляться на чотири категорії:

- ◆ strengths (сильні сторони);
- ◆ weaknesses (слабкі сторони);
- ◆ opportunities (можливості);
- ◆ threats (загрози).

Стратегічне планування SWOT – аналіз	
Сильні сторони Strengths	Слабкі сторони Weaknesses
Можливості Opportunities	Загрози Threats

Метод стратегічного планування сприятиме чіткому **розробленню**:

а) **сукупності дій**, що впливають на *інноваційну виховну діяльність* району, міста, загальноосвітнього навчального закладу, *спрямованої* на розвиток сучасної особистості учня, удосконалення її здібностей та поведінки, за якої вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання;

б) **концептуальних основ** системи виховної діяльності району, міста, загальноосвітнього навчального закладу.

Такий підхід, на нашу думку, сприятиме удосконаленню шляхів стратегічного управління виховною системою району / міста, загальноосвітнього навчального закладу.

За підсумками проведення **SWOT – аналізу** з метою вироблення сукупності дій, що впливають на інноваційну виховну діяльність, **практичних шляхів реалізації** інноваційних стратегій виховання нової школи доцільно розробити **багатосторонню програму**, *складовими* якої можуть бути наступні документи:

→ **1) Програма** розбудови системи національного виховання в районі, місті, кожному навчальному закладі, **основних орієнтирів довгострокової інноваційної виховної діяльності**, у відповідності до якої:

- a) *розробляється інноваційна стратегія виховання* нової школи в районі, місті, кожному навчальному закладі;
- b) *вибираються найбільш ефективні шляхи* її досягнення;
- c) *формується портфель інноваційних проектів* для довгострокового інвестування.

→ 2) **Програма (проекти)** *організаційно-методичного супроводу* формування інноваційної спрямованості виховного процесу, яка відповідає стратегії розвитку й європейської орієнтації освіти України в цілому, спрямованого на *підвищення професійної майстерності та розвиток творчого потенціалу* педагогів, допомагає досягти позитивних результатів у процесі інноваційної діяльності.

→ 3) **Програма (проекти)** розвитку та розбудови *інноваційних навчальних закладів освіти з проблем виховання, інваріантних моделей системи виховної діяльності* навчальних закладів, виховних систем класу з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей виховання та навчання.

→ 4) **Програма (проекти)** розвитку та розбудови *навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю», районної / міської мережі* навчальних закладів «Шкіл сприяння здоров'ю».

→ 5) **Програма превентивного виховання** дітей та молоді в системі освіти; формування ефективної і дієвої системи профілактики правопорушень, дитячої бездоглядності та безпритульності.

→ 6) **Програма (проекти)** здійснення системного підходу до *управління* виховною діяльністю в районі / місті, навчальному закладі, забезпечення проведення моніторингу стану виховної діяльності.

→ 7) **Програма (проекти)** розбудови в районі / місті, навчальних закладах *інноваційного виховного, здоров'язбережувального середовища* – як динамічної системи, здатної чутко реагувати на соціально-педагогічні умови і відповідно до них змінюватись, *середовища* – яке забезпечує взаємодію всіх суб'єктів виховного процесу, сприяє їхньому взаємозбагаченню, особистісному самовдосконаленню самореалізації та складається з предметно-просторового, інформаційно-комунікативного, креативно-діяльнісного компонентів.

Практичній реалізації інноваційних стратегій виховання нової школи в Одеському регіоні *сприятимуть реформування змісту виховання, впровадження новаторських педагогічних ідей, застосування педагогічних виховних нововведень, впровадження нових підходів, виховних систем, технологій, форм і методів виховання з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду та регіональних особливостей; забезпечення шляхів* ефективної модернізації виховного процесу та національного відродження школи, *основою якої є ідеї* народної педагогіки, філософсько-дидактична спадщина видатних вітчизняних та світових педагогів.

Подальші розвідки ми вбачаємо у створенні та впровадженні в практику психолого-педагогічного супроводу щодо реалізації інноваційних стратегій виховання, вивченні та поширенні передового педагогічного досвіду навчальних закладів, педагогічних колективів, класних керівників, вихователів та вчителів, інноваційної виховної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації // Педагогіка і психологія. - № 1. – 2014. – С. 12-17.
2. Інноваційність виховного процесу в сучасному освітньому просторі: теоретичні основи та досвід творчих освітян Одещини. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2011. – 189 с.
3. Кириленко С. В., Михайлова О. М., Сергієнко В. П. Школа культури здоров'я: від сьогоднішнього до майбутнього : навч.-мет. посіб. / С. В. Кириленко, О. М. Михайлова, В. П. Сергієнко – Київ, Чернівці: Букрек, 2012. – 384 с. : іл. – (Серія «Школа майбутнього»).
4. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
5. Маніфест гуманної педагогіки 17 липня 2011 року. http://gumanpedagog.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=127&Itemid=57
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013.
7. Оржеховська В. М. Духовність і здоров'я. Навч.-мет. посібник. – К. : 2004.
8. Пометун О. Освіта для стійкого розвитку – інновація XXI століття / О. Пометун // Шлях освіти. – 2010. – № 3. – С. 12–17.
9. Сиротенко Г. О. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформ.-метод. збірник: / Упорядник Г. О. Сиротенко, Полтава, ПОППО, 2005. – 160 с.
10. Сухомлинський В. О. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи. / Шлях освіти. 1996. – № 1.
11. Сухомлинська О. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 13-18.
12. Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Науково-методична збірка. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с.
13. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. / В. В. Химинець. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 360 с.
14. Чешенко О. І. Кожний навчальний заклад має бути Школою сприяння здоров'ю в інтересах дітей та створення кращого світу для них. Методичні поради. / О. І. Чешенко – Одеса, 2011. – 134 с. – (Серія «Школи здоров'я Одещини»).
15. Чешенко О. І. Розбудова об'єднання культури здоров'я як важливий фактор збереження здоров'я дітей у соціумі. / Інтеграція освітньо-виховної та оздоровчої діяльності навчальних закладів України: матеріали Всеукр. наук.-прак. конф. (Кіровоград, 6-7 листопада 2012 р.) – Кіровоград: ФО-П Александрова М. В., 2012 – 284 с. – С. 220-230.
16. Чешенко О. І., Ягоднікова В. В. Інноваційність виховного процесу в сучасному освітньому просторі: організаційний аспект // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2010. – № 6. – С. 19-34.
17. Ягоднікова В. В. Виховання сучасної особистості учня в умовах інноваційного середовища загальноосвітнього навчального закладу // Наша школа. – 2011. – № 4.
18. Ягоднікова В. В. Розвиток мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності. / В. В. Ягоднікова. Одеса., 2013 – 114 с.
19. Ягоднікова В. В., Чешенко О. І. Формування інноваційного потенціалу класних керівників в системі методичної роботи загальноосвітнього закладу // Наша школа. – 2011. – № 4. – С. 48 -53.